

# Retningslinjer for felles Forskningsetisk utvalg ved Forsvarets høgskole, Politihøgskolen og Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter

## 1. Bakgrunn og organisering

Forsvarets høgskole (heretter FHS), Politihøgskolen (PHS) og Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter (KRUS) har etablert et felles forskningsetisk utvalg som tilsvarende et redelighetsutvalg, jf. lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven 01.05.2017). Etter nevnte lov har forskningsinstitusjoner ansvar for å sikre at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Med forskningsinstitusjoner menes offentlige eller private institusjoner som har forskning som en av sine hovedoppgaver.

Forskningsetisk utvalg har ansvaret for å behandle saker om mulige brudd på forskningsetiske normer ved FHS, PHS og KRUS, se vedlagte mandat for utvalget. Utvalget skal gi rektorene sakkyndige råd i tråd med pkt. 5.4 i disse retningslinjene. Mandatet til utvalget er overordnet retningslinjene.

## 2. Administrativt ansvar

Det administrative hovedansvaret for utvalgets arbeid skal innehas av en av institusjonene for ett kalenderår av gangen. Dette omfatter bl.a. møteinnkallinger og forberedelser, utarbeidelse av saksdokumenter til møtene, referat, m.m. For 2024 er det FHS som har det administrative hovedansvaret, deretter PHS og så KRUS. Ved særskilt behov (f.eks. ved kapasitetsutfordringer ved en av institusjonene), eller i forbindelse med behandling av redelighetssaker som krever særlig omfattende arbeid, skal alle institusjoner bidra med administrative ressurser. Ved habilitetsproblemer, eller ved stor arbeidsmengde ved krevende saker, skal sekretariatet ved de andre institusjonene bistå i saksbehandlingen.

Utvalgets leder honoreres etter avtale. Arbeid som utføres utover avtalte rammer honoreres etter leders eget lønnstrinn. Honorarsatsene endres årlig tilsvarende justeringer i konsumprisindeksen.

Utgiftene deles likt mellom institusjonene, noe som praktisk løses ved at institusjonen som innehar det administrative ansvaret gjeldende år betaler de avtalte kostnader som påløper, og at dette går på rundgang. Ved eventuelle store ekstrakostnader kan kostnader som overstiger anslag i retningslinjer fordeles på institusjonene.

## 3. Prinsipper for utvalgets arbeid

### 3.1 Generelle forskningsetiske retningslinjer

Begrepet '*anerkjente forskningsetiske normer*' er ikke definert i forskningsetikkloven eller lov om universiteter og høyskoler. Av forarbeidene til forskningsetikkloven fremgår det at

forskningsetikk bl.a. handler om normer for god forskeradferd, integritet i forskningen, redelighet og god vitenskapelig praksis. Det handler også om etiske normer som ivaretar hensynet til enkeltpersoner og samfunn, herunder hvilke temaer det forskes på, hvilke metoder som brukes, personvern etc.

Med vitenskapelig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått fortsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning, jf. forskningsetikkloven § 8 andre ledd.

Med brudd på anerkjente forskningsetiske normer forstår vi brudd på generelle og fagspesifikke retningslinjer for god vitenskapelig praksis. Særlig viktig i denne forbindelse er generelle og fagspesifikke retningslinjer utarbeidet av De nasjonale forskningsetiske komitéene (FEK)<sup>1</sup>. De generelle retningslinjene er en inngangsport til forskningsetiske prinsipper og hensyn, også for de som ikke selv er forskere, og de bygger på fire prinsipper:

- **Respekt.** Personer som deltar i forskning, som informanter eller på annen måte, skal behandles med respekt. **Gode konsekvenser.** Som forsker skal man etterstrebe at ens aktivitet har gode konsekvenser, og at mulige uheldige konsekvenser er akseptable.
- **Rettferdighet.** Ethvert forskningsprosjekt skal være rettferdig utformet og utført.
- **Integritet.** Forskeren plikter å følge anerkjente normer og å opptre ansvarlig, åpent og ærlig overfor kolleger og offentlighet.

FHS, PHS og KRUS legger ovennevnte til grunn i forskningsarbeidet.

## 3.2 Utvalgets prinsipper

Det er til enhver tid i samfunnets og høgskolenes interesse at mulige brudd på forskningsetiske normer blir behandlet på en konsistent og transparent måte. Sakene skal behandles i tråd med Lov om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) og Lov om behandling om personopplysninger (personopplysningsloven), i tillegg til Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven).

Saksbehandlingen skal gjennomføres slik at den sikrer forsvarlig fremdrift og håndtering av den enkelte sak. Videre er [prinsippene](#) fra The European Code of Conduct for Research Integrity (2023) inkorporert i behandlingen av redelighetssaker.

Utvalgets arbeid er basert på følgende prinsipper:

1. Alle påstander om uredelighet skal håndteres uten ugrunnet opphold.
2. Utvalget og administrativ saksbehandler skal vurdere egen habilitet før behandlingen starter.
3. Under utvalgets behandling av saken skal utvalget påse konfidensialitet så langt det er mulig
4. Personer som har blitt varslet inn for brudd på forskningsetiske normer skal bli informert om varselet og få mulighet til å gi tilsvar til utvalget.

Utvalget har en rådgivende rolle i behandling av saker. Ledelsen ved den aktuelle institusjonen har ansvaret for å vurdere om utvalgets konklusjon vil medføre tjenestemessige konsekvenser for den påklagede, og hvilke konsekvenser det eventuelt er aktuelt å ilegge.

---

<sup>1</sup> [fek\\_generelle\\_retningslinjer.pdf \(forskningsetikk.no\)](#).

## 4. Varsling

### 4.1 Fremsetting av varsel

Ansatte, studenter og eksterne personer kan varsle om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som berører forskning ved en eller flere av institusjonene. Varsling om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer skal behandles i tråd med varslingsregelverket til institusjonen til den omvarslede.

Varsler bør i utgangspunktet fremsettes skriftlig til sekretariatet/administrativt ansvarlig, fortrinnsvis ved bruk av institusjonenes varslings skjema/nettsider.

For behandling av varselet tas det utgangspunkt i varslingsregelverket ved den institusjonen den omvarslede tilhører.

### 4.2 Vern av varsler og påklaget

Selv om det tydelig anbefales at varsling skal skje skriftlig, er det anledning til å varsle anonymt. Dette betyr at varslersens identitet ikke er kjent for den som mottar varslingen. Dersom varslingen gjelder anklage mot ansatte ved en av institusjonene, bør den som varsler få informasjon om at en anonym sak gir begrenset mulighet for oppfølging. Dersom det er av betydning for saken, skal vedkommende oppfordres til å identifisere seg.

FHS, PHS, KRUS og Forskningsetisk utvalg forplikter seg til å verne om identiteten til alle varslere under behandling av saken. Når saken er konkludert i rapporten fra utvalget, vil denne kunne bli offentliggjort dersom gjeldende institusjon mottar innsynsbegjæring. Hvis varselet ikke er fremsatt anonymt, skal den som varsler bli gjort oppmerksom på dette av sekretariatet når varselet meldes inn.

Den eller de som blir varslet om, men ikke funnet vitenskapelig uredelig(e), skal få støtte av egen institusjon til kommunikasjonsarbeid. Videre skal institusjonen der varselet hører hjemme stille opp med kommunikasjonsfaglige råd til utvalgets leder ved behov, dersom leder kontaktes av media om en sak som utvalget har behandlet.

## 5. Saksgang

### 5.1 Mottak av sak

Saker ved PHS som blir varslet til sekretariatet ved FoU-administrasjonen, skal informeres om til rektoratet og til leder av Forskningsetisk utvalg.

Saker ved FHS meldes til sekretariatet ved FoU-seksjonen og skal registreres i FHS sitt varslingsystem. FoU-seksjonen er ansvarlig for å kontakte utvalgets leder.

Saker ved KRUS skal informeres om til direktør, prorektor forskning og til utvalgets leder<sup>2</sup>.

---

<sup>2</sup> Hvis prorektor er inhabil, erstattes prorektor av instituttleder, Institutt for kriminalomsorgsstudier. Dette gjelder også for den videre saksgangen.

## 5.2. Forberedelse av saken og avgjørelse om videre saksbehandling

Når sekretariatet mottar melding om en mulig sak, skal de uten unødig opphold iverksette nærmere undersøkelse av saken. Dette gjøres ved å videresende saken til utvalgsleder, som tar en faglig vurdering av hvorvidt saken skal behandles i utvalget.

Dersom det fremkommer at varselet er åpenbart ubegrunnet, avsluttes saken umiddelbart, uten å involvere flere enn strengt nødvendig.

## 5.3 Behandling i Forskningsetisk utvalg

Utvalgets leder skal forsikre at habilitet er ivaretatt før en sak behandles. Eventuelle usikkerheter skal diskuteres og resultatet protokollføres. Avgjørelsen av habilitetsspørsmålet blir tatt av utvalget. Medlemmer som anses inhabile, kan ikke delta i saksbehandlingen, herunder møter i den forbindelse. I disse tilfellene trer varamedlem(mer) inn i saksbehandlingen.

Forskningsetisk utvalg har utrednings- og informasjonsplikt, og den påklagede har rett til å gjøre seg kjent med varselet og sakens dokumenter så langt som råd er.

Utvalget skal sørge for at saken så langt som mulig er tilstrekkelig belyst, og at den påklagede får anledning til å fremlegge sin sak for utvalget skriftlig eller muntlig.

Et utkast til utvalgets rapport kan sendes på høring til varslere og den påklagede med mulighet for kommentarer, dersom utvalget ser det som hensiktsmessig i. I så fall gjøres det en vurdering i den enkelte sak av hva som bør oversendes.

Saksforberedelsen hos forskningsetisk utvalg skal skje skriftlig. Utvalgets rapport regnes som referat fra møtene hvor innmeldte saker behandles. Utvalgets ordinære møter skal referatføres, og saksforberedelser (innhenting av muntlige opplysninger, e-postutvekslinger m.m.) skal dokumenteres skriftlig og arkiveres i passende system ved institusjonen hvor omvarslede hører til.

Forskningsetisk utvalg avgir uttalelse ved flertallsbeslutning. Utvalget er beslutningsdyktig når leder og minst tre medlemmer/varamedlemmer er til stede, forutsatt at beslutningen er enstemmig. Ved dissens skal dette begrunnes skriftlig, og begrunnelsen skal legges ved saken. Hvis flere av medlemmene står bak samme dissens, kan denne skrives samlet.

Behandlingen i forskningsetisk utvalg avsluttes ved at utvalget gir en rapport med konklusjon til ledelsen ved institusjonen saken er meldt inn (sjef/rektor FHS med kopi til dekanatet, rektoratet ved PHS eller direktør KRUS).

## 5.4 Uttalelser og beslutning i redelighetssaker

Forskningsetisk utvalg skal i sin rapport vurdere om det forekommer brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Uttalelsen skal være begrunnet og sendes til institusjonen der saken er varslet.

Utvalget skal, i uttalelser om uredelighet i forskning, ta stilling til følgende (jf. forskningsetikkloven § 8):

- a) om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig eller ikke,
- b) om det foreligger systemfeil ved institusjonen, og
- c) om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake.

Rapporten med konklusjon er rådgivende. I behandlingen av rapporten kan institusjonens ledelse konsultere leder av Forskningsetisk utvalg. På grunnlag av rapporten fatter sjef/rektor FHS, rektor ved Politi høgskolen eller direktør KRUS, en avgjørelse, eller avslutter saken, med kopi til påklagede.

## 5.5 Videre prosess ved institusjonene

Når rapporten fra Forskningsetisk utvalg er mottatt av ledelsen ved gjeldende institusjon, vil saken behandles som en personalsak. Rektoratet ved PHS (for saker ved PHS), sjef/rektor FHS (for saker ved FHS)/ direktør KRUS (for saker ved KRUS) treffer avgjørelse om videre tiltak, basert på utvalgets uttalelse med konklusjon.

Noen *eksempler* på tiltak kan være:

- korrigerende eller tilbaketrekking av vitenskapelig arbeid,
- rapportering av saken til offentlig myndighet som fører tilsyn på saksområdet,
- pålagt etikkopplæring,
- restriksjoner på rett til å søke om forskningsmidler og
- restriksjoner på rett til å veilede.

Om det ikke er påvist brudd på anerkjente forskningsetiske normer og saken avsluttes uten videre tiltak, skal rektoratet/dekanat/direktør, i samråd med den tidligere påklagede, gi støtte og ressurser som er nødvendig for at den påklagede kan gjenoppta sin forskning uten ugrunnet opphold. Dersom kolleger og andre er kjent med mistanken, skal rektoratet/ dekanatet/direktør informere disse om at mistanken er vurdert, men ikke førte til noen uttalelse om brudd på anerkjente forskningsetiske normer.

## 5.6 Klageadgang, rettigheter og Granskingsutvalget

I henhold til forskningsetikkloven skal FHS, PHS og KRUS melde saker om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer til det nasjonale Granskingsutvalget. Forskeren(e) som undersøkes for mulig alvorlige brudd på forskningsetiske normer skal få mulighet til å gi tilsvar på konklusjonen til forskningsetisk utvalg før saken rapporteres til Granskingsutvalget.

Saksgangen er som følger:

1. Utvalget ved sekretariatet sender rapporten til påklagede.
2. I saker hvor utvalget konkluderer med at uredelighet har funnet sted, har påklagede klagefrist til institusjonen på 3 uker fra rapporten er mottatt, iht. forvaltningsloven.
3. Etter at institusjonen har behandlet en eventuell klage og sendt svaret til påklagede, har denne videre klagerett til Granskingsutvalget jf. forskningsetikkloven § 7 andre ledd. Fristen for klage til Granskingsutvalget er på tre uker fra påklagede har mottatt svar fra institusjonen.

Saken skal, om det er mistanke om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer, sendes Granskingsutvalget, også hvis institusjonen ikke er enig med forskningsetisk utvalg.

Granskingsutvalget er klageinstans for uttalelser hvor det konkluderes med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig. Granskingsutvalget kan også behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ, også saker som er avsluttet fra

institusjonenes og/eller Forskningsetisk utvalg sin side. [Forvaltningsloven kapittel IV](#) og V gjelder for disse sakene. Granskingsutvalgets uttalelser er endelige og kan ikke påklages videre<sup>3</sup>. Granskingsutvalget har imidlertid ikke mandat til å ilegge sanksjoner ved brudd på etiske normer, slik høgskolene har etter Universitets- og høgskoleloven.

Varslere som ikke får medhold i meldinger om vitenskapelig uredelighet, har ikke klageadgang, og har heller ikke rett til å følge eller ha innsyn i saken etter at varselet er gitt, med mindre forskningsetisk utvalg tar kontakt for spørsmål.

## 5.7 Innsyn

Forskningsetisk utvalg sine rapporter er i utgangspunktet offentlige<sup>4</sup> og skal deles med de som ber om innsyn, men institusjonene har mulighet til å gi avslag om innsyn mens saken er under behandling dersom dette er viktig for saksbehandlingen (forskningsetikkloven § 11, jf. offentleglova § 24). Avslag på en innsynsbegjæring kan påklages i samsvar med reglene i offentleglova § 32.

Når saken er ferdig behandlet og konkludert i rapport fra Forskningsetisk utvalg, er det mulig for både berørte parter samt utenforstående å be institusjonen om innsyn i saken. Institusjonene skal her følge prinsippet om meroffentlighet, som innebærer at hovedregelen er å gå innsyn.

Unntak gis dersom det er personlige forhold tilknyttet saken som gir grunn til å unnta offentlighet. Opplysninger om varslere og den påklagedes identitet om personlige forhold skal vurderes iht. offentleglova § 13 jf. forvaltningsloven § 13, forvaltningsloven § 19 annet ledd bokstav b, forskningsetikkloven § 11 jf. offentleglova § 24 annet ledd.

En beslutning om å gi innsyn gir ikke grunnlag for klage, jfr. offentleglova § 32 første ledd, andre punkt.

## Vedlegg

Mandat for Redelighetsutvalget

---

<sup>3</sup> Forskningsetikkloven §7 andre ledd

<sup>4</sup> Forarbeidene til Lov om forskningsetisk arbeid